

Олександр Аулін,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: sozionik@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7304-7182>

СПЕЦИФІКА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

У статті досліджується специфіка бібліотечно-інформаційної діяльності під час воєнного конфлікту в умовах загострення інформаційного протистояння. Визначено, що звзаданий період велику небезпеку становлять деструктивні зовнішні впливи на інформаційний простір України. Показано, що вітчизняні бібліотечні установи можуть відіграти позитивну роль у спростуванні фейкових російських наративів, а також у формуванні та поширенні національного наративу. Запропоновано заходи з протидії негативним інформаційним впливам із використанням можливостей інформаційно-аналітичного ресурсу Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ), що опікується правовою проблематикою. Виходячи із завдань дослідження, використовувалися системно-функціональний аналіз і системно-цільовий підхід.

Ключові слова: бібліотечно-інформаційна діяльність, наратив, наративний меседж, соціально-правове інформування, бібліотечні установи, інформаційний простір.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах сучасних воєнних конфліктів постійно зростає роль інформаційної складової. Сторонам, що протистояють, необхідно завдавати потужних інформаційних ударів по інформаційному простору суперника і водночас захищати свій. У межах інформаційної боротьби важлива роль належить створенню власних і спростуванню ворожих інформаційних наративів. У згаданому контексті значно посилюється роль бібліотечно-інформаційних центрів на кшталт НБУВ, які мають інформаційно-аналітичні ресурси, здатні протидіяти розповсюдженню наративів суперника, а також формувати й поширювати національний наратив України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало аспектів проблем, що торкаються соціальних комунікацій, науково-інформаційної діяльності

українських бібліотечно-інформаційних центрів, а також інформаційної безпеки розкрито в працях таких науковців, як І. Брокмайєр [9], В. Горовий [7], О. Голуб [3], Р. Коалсон [4], П. Новик [6], Ю. Половинчак [10] та ін.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні, на жаль, відсутні роботи, присвячені аналізу інформаційних загроз, що виникають під час воєнних конфліктів, у нейтралізації та нівелюванні яких можуть ефективно використовуватися ресурси бібліотечно-інформаційних центрів.

Мета статті – аналіз специфіки бібліотечно-інформаційної діяльності в межах інформаційної протидії деструктивним закордонним впливам під час воєнного конфлікту.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» пріоритети бібліотечної діяльності спрямовані на консолідацію українського суспільства, інтеграцію у європейське співтовариство, підвищення якості життя та рівний доступ до інформації, знань і культурного надбання. З цього випливає стратегічний напрям розвитку бібліотечної справи у розвитку ефективних комунікацій, зокрема за рахунок удосконалення зовнішньої комунікації з територіальними громадами та суспільством у цілому [1].

Пріоритети Стратегії знайшли відображення в рішеннях Вченої ради Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського від 29.04.2021 р. Так, В. Горовий зазначив, що існує запит на проведення наукової роботи за відомчою тематикою «Інформаційно-аналітичні ресурси наукових бібліотек у системі соціальних комунікацій». Зокрема, йшлося про те, що наукові бібліотечні установи, спираючись на наявні інформаційні фонди, відіграють помітну роль у процесі національної ідентифікації. Ними, наприклад, пригальмовуються процеси, що, супроводжуючи світову глобалізацію, стають тупиковими для розвитку. «Бібліотечні установи вивчають особливості глобальних і національних інформаційних ресурсів, орієнтують у цьому нові категорії користувачів, діяльність яких пов'язана з використанням інновацій. Бібліотеки здійснюють тематичну комплектацію найбільш якісними електронними ресурсами своїх фондів й ефективно використовують їх в інтересах суспільної діяльності» [2].

Згадані вище підходи не втратили своєї актуальності й після початку російсько-української війни. Специфіка протистояння з Кремлем визначається не тільки дуже широким театром бойових дій, але й нанесенням агресором потужних ударів по інформаційному простору України,

західних та інших країн-партнерів. У таких умовах Кремль приділяє значну увагу використанню нарративних конструкцій деструктивного характеру.

Яскравим прикладом останніх є наратив про те, що РФ та проросійські проксі діють лише у відповідь на насилля офіційного Києва в бік громадянського населення Донбасу. Так, під час загострення інформаційного протиборства напередодні війни в 2021 р. на підтримку нарративного меседжа «Україна вісім років обстрілювала Донецьк/Донбас» проросійськими ЗМІ активно використовувалися фейки на кшталт того, що нібито внаслідок обстрілу українським безпілотником у «ДНР» загинула дитина. Про це з посиланням на так звану народну міліцію «ДНР» писали російські медіа: «РИА Новости», Gazeta.ru, Lenta.ru тощо. З українських медіа цю інформацію тоді поширив сайт «Страна.ua». Крім того, ресурс розмістив нарративний аргумент, що корелює з російським нарративним меседжем про «українських карателів». «От як українська армія воює з дітьми й стариками» – нібито казала бабуся загиблого. Незважаючи на те, що досі достеменно невідомо, що насправді відбулося, російська пропаганда активно поширювала тезу про вину української сторони [3]. Зазначене вище також спиралося на дещо видозмінену російську версію нарративного меседжа «про невідворотність». Раніше він застосовувався під час анексії Криму для залякування і водночас самовиправдання місцевих громадян України. Меседж розкривався в такий спосіб: «Якщо на півострові відновиться юрисдикція офіційного Києва, тоді кримчани обов'язково піддаватимуться утилкам з боку “бандерівців” та силовиків з материкової України тому, що центральна влада нібито вважає мешканців півострова зрадниками за їх позицію під час російського захоплення півострова». Під час облоги Маріуполя російські політтехнологи розширили та активізували свою діяльність із розповсюдження схожих нарративних повідомлень. «Неонацисти в Маріуполі у відповідь на стиснення кільця (російською армією) навколо їхнього війська активно використовують місцевих жителів як живий щит»; «батальйони неонацистів вирізають й грабують місцевих»; «...нацисти знищують цілі колони біженців, у той час як решта застрягла в окупованому місті», «...російський військовий рятує дітей й оперує поранених...» [4].

Новою темою для дезінформації стала ситуація навколо українських біженців за кордоном. Наприклад, у Польщі кремлівські політтехнологи намагалися вкоренити в громадській свідомості думки про те, що «польський уряд приймає біженців з України, щоб догодити США

та ЄС», «ЄС немає наміру більше приймати біженців чи брати участь у фінансуванні їхнього існування», «уряд обтяжує бюджет країни, надаючи українцям безкоштовне медичне обслуговування, житло та освіту», «витрати на утримання українців призводять до бідності поляків» [5]. Проте поляки створили спеціальні структури для відслідковування російських фейків та свочасного контрінформування місцевого населення. Так, Польський Центр державної безпеки попереджає поляків щодо російської пропаганди і в такий спосіб здійснює заходи, спрямовані на дезавування російської політичної міфології в цілому. Експерти Центру постійно нагадують полякам про необхідність уважливо аналізувати наративи, щоб не дозволити маніпулювати собою [6].

На цьому тлі надзвичайно важливою стає діяльність із протидії деструктивним російським наративам. Перемогти в інформаційній сфері кремлівські пропагандисти традиційно намагаються за рахунок використання екстенсивних підходів: так званих валу і масовості. Але наслідком цього, звичайно, є невисока якість інформаційної продукції та нестикування між її окремими блоками. Тому українській стороні, яка наразі має менш потужну базу, необхідно діяти в рази ефективніше. У заходах з інформаційної протидії цього можна досягти лише за рахунок комплексного застосування на системній основі всіх наявних можливостей (зокрема, бібліотечних установ), із координуванням діяльності всіх задіяних інформаційних суб'єктів.

Звісно, що в контрпропагандистських заходах насамперед використовуються можливості відповідних підрозділів державних органів влади, масмедіа, міністерства зовнішніх справ, спецслужб України. Проте кожний елемент системи інформаційної протидії повинен бути задіяний не тільки в загальних контрпропагандистських акціях, але й у вирішенні ексклюзивних завдань, які належать тільки до його компетенції, зокрема бібліотечних установ. Це стосується й такого найбільш дієвого сьогодні інструменту нівелювання хибних російських наративів, яким є національний наратив України.

У цілому в межах нашого дослідження наратив розглядається «як структурована логічна розповідь, що відображає індивідуальне сприйняття реальності. А також спосіб організації суб'єктивного досвіду, спроба самоідентифікації і самопрезентації особистості» [7]. Згідно зі Стратегією інформаційної безпеки України «стратегічний наратив – спеціально підготовлений текст, призначений для вербального викладення в процесі стратегічних комунікацій з метою інформаційного впливу на цільову аудиторію» [8]. Також національний наратив може розглядатись як

«...впорядкування, надання смислу досвідам, як конденсований ряд правил, який включає в себе те, що є узгодженим та успішно діє в межах даної культури» [9]. Як слушно зауважує з цього приводу Ю. Половинчак, саме національний наратив України протистоїть намаганням ззовні перекрутити українську історію, завдати деструктивного впливу на сприйняття широкими масами соціальної реальності й майбутнього. І саме бібліотечні установи грають велику роль у формуванні та збереженні національного наративу. Це здійснюється шляхом реалізації меморіальної функції через відбір для зберігання, забезпечення доступу та ретрансляції значимих текстів, документів та культурних пам'яток. «Надаючи вільний і відкритий доступ до текстів, що документують національну спадщину, бібліотеки не лише забезпечують доступ до пам'яті спільноти, а й долучаються до створення символічного капіталу – репрезентації національних досягнень... Завдяки цьому в інформаційну добу бібліотека зберігає статус одного із символів культурної самобутності та самодостатності спільноти» [10, с. 17.]. Тобто, беручи участь у створенні та поширенні через соціальні комунікації національного наративу, бібліотечні установи, як вже йшлося вище, «відіграють помітну роль у процесі національної ідентифікації» [2].

Це набуває неабиякої злободенності у воєнний період, коли бойові дії супроводжуються потужною інформаційною агресією РФ. Саме тоді, зокрема, значно підвищується значущість ресурсів і послуг у сфері соціально-правового інформування, що надають бібліотечні установи. Враховуючи інтенсивність і масштаб впровадження російських наративів, можна припустити поширення фейкової інформації про подвійні стандарти в українській політиці. Наприклад, міжнародний імідж України багато років будується на євроінтеграційних засадах, наріжним каменем яких є загальнолюдські цінності, зокрема свобода й дотримання прав людини. У цьому контексті російські пропагандисти можуть використати тимчасові обмеження, які передбачаються законопроектами, запропонованими до прийняття Верховною Радою України.

Приміром, ідеться про такі законопроекти: «Про внесення змін до деяких законів України щодо частки пісень державною мовою в музичних радіопрограмах і радіопередачах та заборони відтворення музичної продукції походження держави-агресора», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення організаційно-правових засад здійснення контррозвідувального забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України», «Про внесення змін до деяких законів України

щодо порядку реалізації військовослужбовцями Збройних Сил України та іншими особами права на свободу думки і слова, а також на вільне вираження своїх поглядів і переконань» [11].

Так, останній законопроект зазнав жорсткої критики. На інтернет-сайті телеканалу «Прямий» була опублікована стаття під назвою «“Слуги народу” хочуть позбавити військовослужбовців права на свободу думки і слова». У ній ідеться про те, що під приводом російського вторгнення теперішня влада намагається знищити в країні свободу слова, обмежити права громадян тому, що в законопроекті фактично пропонується позбавити українських військовослужбовців права на свободу думки і слова, а також на вільне вираження своїх поглядів і переконань [12]. Більш аргументованою була стаття, що з’явилася на інтернет-ресурсі Zmina.info «У ВР зареєстрували законопроект, який забороняє військовим критикувати дії керівництва». У ній член експертної ради Центру громадянських свобод В. Яворський зазначає, що вимоги, які стосуються заборони поширення інформації про військову службу, зокрема про місце розташування та переміщення військової техніки й підрозділів ЗСУ та іншої військової інформації, загалом зрозумілі. Однак такі дії вже заборонені Кримінальним кодексом України. «Виходить, що фактично новою заборonoю в проекті закону є тільки одна: “висловлювання, погляди та думки стосовно діяльності вищого військово-політичного керівництва держави”. Причому ця заборона немає жодних винятків. Парадоксально, але навіть позитивний відгук про керівництво держави теж забороняється. Така заборона фактично взагалі позбавляє військових висловлювати будь-які думки про керівництво держави», – обурюється експерт [13].

Дійсно, якщо Україна прагне до вступу у Євросоюз, тоді обмеження прав і свобод людини неприпустимі. Однак, коли країна знаходиться в стані війни та на її території точаться запеклі бої проти вкрай небезпечних загарбників, очевидно, критику можуть викликати дії керівництва різного рівня через те, що рядові військовослужбовці повинні бути обізнаними тільки в тому максимально вузькому сегменті задумів командування, який необхідний військовослужбовцю для виконання своїх безпосередніх обов’язків і конкретних вказівок командування. Інакше при тому високому психологічному навантаженні, яке викликають сучасні активні бойові дії, а також об’єктивної відсутності в окремого військовослужбовця повної інформації щодо обстановки на полі бою, він може зробити неправильні висновки, а їх поширення – призвести до негативних наслідків, наприклад, паніки.

У визначених умовах як одне з важливих завдань інформаційно-бібліотечної діяльності правомірно розглядати підвищення рівня правової культури суспільства. Дієвим механізмом трансформації бібліотечної ресурсної бази в згаданому напрямі може стати активізація інформаційно-аналітичної діяльності. Зокрема, йдеться про інформаційно-правове обслуговування користувачів за допомогою таких видань Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, як інформаційно-аналітичний бюлетень «Громадська думка про правотворення» (в сучасних складних умовах можуть використовуватися електронні версії видання, створені у фейсбуці та інших соціальних мережах). Підвищення ефективності такої діяльності під час загострення інформаційного протиборства, крім звичайної практики аналізу різних експертних підходів до оцінок найбільш соціально значущих законопроектів, потребує серйозної уваги протидії деструктивним російським наративам. Зокрема, йдеться про використання в інформаційно-аналітичних матеріалах правового характеру окремих елементів національного наративу України з історичними прикладами мужності й стійкості захисників Вітчизни, їх вірності воїнському обов'язку й суворого виконання ними розпоряджень керівництва на шляху до перемоги. Така робота повинна проводитися цілеспрямовано й систематично. Великою підмогою в цій справі може стати відповідний досвід провідних країн світу, які під час безпосередньої власної участі в бойових діях також певною мірою обмежували права своїх громадян і усіляко боролися з ворожими наративами. У цьому контексті актуальним завданням стає впровадження, з врахуванням передового закордонного досвіду юридичної бібліотечної справи, нових форм інформаційно-правового обслуговування та використання ефективних засобів популяризації цього напрямку бібліотечної діяльності серед користувачів, а також професійної бібліотечної спільноти [14, с. 40–41].

Отже, під час воєнних конфліктів бібліотечні установи можуть відіграти помітну роль у боротьбі з наративними конструкціями супротивника, зокрема через участь у формуванні й поширенні національного наративу України або його окремих складових. Одним із важливих напрямів такої діяльності може стати продукування і розповсюдження інформаційно-бібліотечних продуктів вищезгаданої спрямованості для подальшого поширення в межах соціально-правового інформування різних верств населення України.

Список бібліографічних посилань

1. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 219-р. від 23 березня 2016 року. *Верховна Рада України. Законодавство України : вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.04.2022).
2. Нові проекти наукових досліджень. НБУВ. 2021. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5515> (дата звернення: 22.04.2022).
3. Олена Голуб. Що наразі просуває російська пропаганда. *Інститут масової інформації*. 2021. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/shho-narazi-prosuvayue-rosijska-propaganda-i38578>
4. Роберт Коалсон. «Промивання мізків»: російські державні телеканали з усіх сил просувають наративи Кремля щодо війни в Україні. *Радіо Свобода*. 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosia-propahanda-viyna-ukrayina/31778004.html> (дата звернення: 22.04.2022).
5. Nowy przejaw rosyjskiej propagandy. RCB ostrzega Polakow. URL: <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Nowy-przejaw-rosyjskiej-propagandy.-RCB-ostrzega-Polakow> (дата звернення: 22.04.2022).
6. Павло Новик. Як реагують на російську пропаганду за кордоном: підбірка тижня. *ye.ua*. 2022. URL: https://ye.ua/syspilstvo/58723_Yak_reaguyit_na_rosiysku_propagandu_za_kordonom__pidbirka_tizhnya.html (дата звернення: 22.04.2022).
7. Формування стратегічного наративу інформаційного забезпечення реінтеграції тимчасово окупованих територій у загальноукраїнський контекст : монографія / В. Горовий, О. Онищенко, Ю. Половинчак та ін. ; наук. ред. В. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2017. 212 с.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України від 28 грудня 2021 р. № 685/2021. *Верховна Рада України. Законодавство України : вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n7> (дата звернення: 22.04.2022).
9. Брокмейер И. Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы. *Вопросы философии*. 2000. № 3. С. 36.
10. Половинчак Ю. М. Бібліотека як суб'єкт формування, збереження та трансляції національного наративу. *Інформація, комунікація та управ-*

ління знаннями в глобалізованому світі: матеріали 3-ої наук.-практ. конф. (Київ, 14–16 трав. 2020 р.). Київ, 2020. С. 17.

11. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо порядку реалізації військовослужбовцями Збройних Сил України та іншими особами права на свободу думки і слова, а також на вільне вираження своїх поглядів і переконань від 11.04.2022 № 7271. *Верховна Рада України. Офіційний вебпортал*. 2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39407>

12. «Слуги народу» хочуть позбавити військовослужбовців права на свободу думки і слова. *Прямий*. 2022. URL: <https://prm.ua/sluhy-narodu-khochut-pozbavyty-viyskovosluzhbovtsiv-prava-na-svobodu-dumky-i-slova/> (дата звернення: 22.04.2022).

13. У ВР зареєстрували законопроект, який забороняє військовим критикувати дії керівництва. *Zmina*. 2022. URL: <https://zmina.info/news/u-vr-zareyestruvaly-zakonoprojekt-yakuj-zaboronyaye-viyskovym-krytykuvaty-diyi-kerivnytstva/> (дата звернення: 22.04.2022).

14. Пестрецова О. О. Бібліотечно-інформаційне обслуговування як складова системи правового інформування. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : матеріали 3-ї наук.-практ. конф. (м. Київ, 14–16 трав. 2020 р.). Київ, 2020. С. 40–41.

References

1. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku “Iakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy”: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 bereznia 2016 r. № 219-r. [On approval of the Strategy for the development of librarianship for the period up to 2025 “Qualitative changes in libraries to ensure sustainable development of Ukraine”: Decree of the President of Ukraine No. 219 dated March 23, 2016]. (2016). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy: vebportal – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine: vebportal* [in Ukrainian]. Retrieved April 22, 2022, from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#Text>

2. NBUV. (2021). Novi proekty naukovykh doslidzhen [New research projects] [in Ukrainian]. Retrieved April 22, 2022, from <http://www.nbu.gov.ua/node/5515>

3. Golub, O. (2022). Shcho narazi prosuvaie rosiiska propahanda [What is currently Russian propaganda promotes]. *Instytut masovoi informatsii –*

Institute of Mass Media [in Ukrainian]. Retrieved from <https://imi.org.ua/monitorings/shho-narazi-prosuvaie-rosijska-propaganda-i38578>

4. Koalson, R. (2022). “Promyvannia mizkiv”: rosiiski derzhavni telekanaly z usikh syl prosuvalut naratyvy Kremlia shchodo viiny v Ukraini [Brainwashing: Russian state TV channels are struggling to promote the Kremlin’s narratives about the war in Ukraine]. *Radio Svoboda – Radio Liberty* [in Ukrainian]. Retrieved April 22, 2022, from <https://www.radiosvoboda.org/a/rosia-propahanda-viyna-ukrayina/31778004.html>

5. Nowy przejaw rosyjskiej propagandy. RCB ostrzega Polakow. *Radio ZET*. (2022) [in Polish]. Retrieved April 22, 2022, from <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Nowy-przejaw-rosyjskiej-propagandy.-RCB-ostrzega-Polakow>

6. Novyk, P. (2022). Yak reahuiut na rosiisku propahandu za kordonom: pidbirka tyzhnia [How do people react to Russian propaganda abroad: a digest of the week]. *ye.ua* [in Ukrainian]. Retrieved April 22, 2022, from https://ye.ua/sypilstvo/58723_Yak_reaguyit_na_rosiysku_propagandu_za_kordonom_pidbirka_tizhnya.html

7. Horovyi, V., Onyschenko, O., Polovynchak, Yu. et. al. (2017). Formuvannia stratehichnoho naratyvu informatsiinoho zabezpechennia reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii u zahalnoukrainskyi kontekst [Formation of a strategic narrative of information support for the reintegration of the temporarily occupied territories into the all-Ukrainian context]. Kyiv. 212 p. [in Ukrainian].

8. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 15 zhovtnia 2021 r. “Pro Stratehiiu informatsiinoi bezpeky”: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 28 hrudnia 2021 r. № 685/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of October 15, 2021 “On the Information Security Strategy”: Decree of the President of Ukraine No. 685/2021 dated December 28, 2021]. (2021). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy: vebportal – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine: webportal* [in Ukrainian]. Retrieved April 22, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#n7>

9. Brokmejer, I. (2000). Narrativ: problemy i obeshaniya odnoj alternativnoy paradigmy [Narrative: Problems and Promises of an Alternative Paradigm]. *Voprosy filosofii – Questions of Philosophy*, 3, 36 [in Russian].

10. Polovynchak, Yu. M. (2020). Biblioteka yak subiekt formuvannia, zberezhennia ta transliatsii natsionalnoho naratyvu [The library as a subject of formation, preservation and translation of the national narrative]. *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti:*

materialy 3-oi nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 14–16 travnia 2020 r.) – Information, Communication and Knowledge Management in a Globalized World: Materials of the 3 rd Scientific-Practical. Conf. (Kyiv, May 14–16, 2020).(p.17). Kyiv [in Ukrainian].

11. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy schodo poriadku realizatsii vijskovosluzhbovtsiamy Zbrojnykh Syl Ukrainy ta inshymy osobamy prava na svobodu dumky i slova, a takozh na vilne vyrazhennia svoikh pohliadiu i perekonan № 7271 vid 11.04.2022 [Draft Law on Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Procedure for the Exercise of the Right to Freedom of Thought and Speech by Servicemen of the Armed Forces of Ukraine and Other Persons, as well as to the Free Expression of Their Views and Beliefs No. 7271 dated April 11, 2022]. (2022). *Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsijnyj vebportal – Verkhovna Rada of Ukraine. Official webportal* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/news/zpn>

12. “Sluhy narodu” khochut pozbavyty vijskovosluzhbovtziv prava na svobodu dumky i slova [“Servants of the people” want to deprive servicemen of the right to freedom of thought and speech]. (2022) [in Ukrainian]. Retrieved April 22, 2022, from <https://prm.ua/sluhy-narodu-khochut-pozbavyty-vijskovosluzhbovtziv-prava-na-svobodu-dumky-i-slova/>

13. U VR zareiestruvaly zakonoproiekt, yakyi zaboroniaie viiskovym krytykuvaty dii kerivnytstva [The Verkhovna Rada has registered a bill banning the military from criticizing the leadership’s actions]. (2022) [in Ukrainian]. Retrieved April 22, 2022, from <https://zmina.info/news/u-vr-zareyestruvaly-zakonoprojekt-yakyj-zaboronyaye-vijskovym-krytykuvaty-diyi-kerivnyctva/>

14. Pestretsova, O. O. (2020). Bibliotечно-informatsiine obsluhovuvanni yak skladova systemy pravovoho informuvannya [Library and information services as a component of the legal information system]. *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti: materialy 3-i nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 14–16 travnia 2020 r.) – Information, Communication and Knowledge Management in a Globalized World: Proceedings of the 3 rd Scientific-Practical. Conf. (Kyiv, May 14–16, 2020).* (pp. 40–41). Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.04.2022.

Oleksandr Aulin,

PhD (Philosophy), Senior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskiy Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: sozionik@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7304-7182>

Specificity of Library and Information Activity during the Military Conflict

The article examines the specifics of library and information activities during the military conflict in the context of exacerbation of information war. It is determined that in the mentioned period destructive external influences on the information space of Ukraine are a great danger. It is shown that the Ukrainian libraries can play a positive role in refuting fake Russian narratives, as well as in the formation and dissemination of the national narrative of Ukraine. Under certain conditions, one of the important tasks of information and library activities can rightly be considered to increase the level of legal culture of society. The intensification of information and analytical activities could be an effective way to transform library resource base in this direction. In particular, it is a question of information and legal service of users by means of such editions of National legal library of Vernadsky National Library of Ukraine as an information-analytical bulletin *Public Opinion on Lawmaking* (in today difficult circumstances electronic versions of the publication could be used, created on *Facebook* and other social networks). Improving the effectiveness of such activities during the escalation of information conflict, in addition to the usual practice of analyzing various expert approaches to the evaluation of the most socially significant bills, requires serious attention to combat destructive Russian narratives. Based on the objectives of the study, system-functional analysis and system-target approach were used.

Keywords: library and information activity, narrative, narrative message, social and legal information, library institutions, information space.